

СТРАЖІ ЧАСУ

Навіяно картиною «Страж часу»
Дениса Городничого.*

Люди все частіше і з великою тривогою скаржаться, що з часом відбувається щось неладне. Віднедавна його катастрофічно не вистачає. І в солідних виданнях, і в глянце-вих журналах ставиться питання «Чому і куди зникає час?», на який усі звикли розраховува-ти. Астрономи, фізики, психологи й містики пропонують свої відповіді. Висловлюють здо-гад, що до Землі впритул підійшла велетенська чорна діра і почала засмоктувати в себе години і дні; попереджають про наближення кінця світу, у зв'язку з чим роки скорочуються до місяців, а місяці стискаються до тижнів. Припускають, що сама Земля стала обертатися повільніше, а тому, згідно з теорією відносності, час при-скорився для всіх, хто перебуває на цій планеті, тим-то його тепер бракує. Також грішать на комп'ютерні технології зокрема й на техноло-гічний прогрес у цілому. Окрім того, витлума-чують проблему суто суб'єктивним сприйнят-тям, котре викривлюється під тиском надміру стресів. Усе це може бути справедливим, кожен із факторів здатен виявляти свій вплив більшою або меншою мірою, однак – гай-гай, корінь про-блеми зовсім в іншому: люди власноруч знищи-ли надто багато охоронців часу.

Стоїть розверста брама без брамника; сві-тить сонце, а на посту немає вартового, бли-мають зорі, та ніде не видно дозорця.

Тропічні й північні, а також розташовані в зоні помірного клімату ліси – вирубуються лю-диною в гігантських масштабах, котрі, до того ж, наростають із катастрофічною швидкістю. Віддаючи дерева на погибель із такою легкістю, люди прирікають себе на «знечаснення». Адже

дерева – акумулятори часу. Неспішність їхньо-го існування – стабілізаційна сила в часопро-сторі людського буття. Дерева вільні від метушні та шарпантини, далекі від авралів, непричетні до погонь, гонить, перегонів, утеч і переслідувань.

Вони живуть неквапливо і повагом. Дуб по-чинає плодоносити на відкритій місцевості на 15–20-й рік життя, а в насадженнях – на 50–60-й. Сосна – на 15–30-й і 40-й, а бук – на 20–40-й і 60–80-й роки відповідно.

Тихо і без поспіху змотують дерева час у свої річні кільця. Сосна проживає 150–200, іно-ді 400 років. Бук живе до 500 і навіть до 900 ро-ків. Дуб може дожити до 2000 років.

Там, де багато дерев, час поблажливіший до людей. Мешканці сільської місцевості меншою мірою потерпають від браку часу, ніж жите-лі позбавленого дерев мегаполіса. Вишенька в садку, чи тополя в полі, чи ясен у лісі вділяють людині своєї живучості, тривкості і тривалості. Ці зелені вартівники разом із яблунями, груша-ми, березами, в'язами, каштанами й іншими сво-їми побратимами й посестрами захищають ріку часу від обміління. Знищать цих оберігачів – і ввійдуть у мертвий пісок води днів і років, і не наповнять вони Всесвіт, і не напоять вони жит-тя.

Якщо картина Дениса Городничого «Страж часу» стала безпосереднім поштов-хом до написання цього есе, то книга Джона Фаулза «Дерево» – основним підґрунтям і кон-текстом. Думається, не випадково на обкла-динці одного з видань цієї книги, а саме Fowles John The Tree. – London : Vintage, 2000, зобра-жено могутнє дерево з гілками, що розкручу-ються в часопросторі...

* Безумовно, найкраще було б розмістити як епіграф саму картину, однак кольорове полотно не надається до чорно-білого репродукування, тому спробуємо словесно описати цю натхненну роботу. На прямокутному, значно більшому по горизонталі, ніж по вертикалі, полотні зображено могутнє дерево. Небо темне, чорно-сіро-брунатне, з пролисками темно-фіолетового й бірюзового. Стовбур дерева упевнено розтинає простір, а верхівка губиться у високості. Гілки спрямовані врізнобіч, розкриті в усі сторони Всесвіту, пружно й розгонисто входять у його виміри. Навколо дерева, обабіч його стовбура та поміж гілками, насипано дрібних зірок. Вони то мигтять журливо, як восени, то зблискують радісно-обнадійливо, мов навесні. Водночас ці маленькі білі цяточки схожі на зимовий сніг і на літніх світлячків. Тому Страж Часу перебуває в усіх вимірах вод-нораз, в усіх порах року, в усіх епохах. Із лівого верхнього кутка на нього летиться світло: чи то від місяця, чи від потужного прожектора. І тому навіть уночі дерево не одноманітно чорне, а сяє тонкими переливами коричневих, оранжевих, лілових і блакитних барв різних відтінків. Відчувається, як під його міцною корою стугонить життя, як воно розмірено й неперервно тече з однієї точки Всесвіту в іншу.